Biblioteca Centrală Regională Hunedoara-Deva

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

GAZETA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Anul XVIII
Nr. 865
Vineri 23 sept. 1966
4 pag. 25 bani

EDITATĂ DE MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ȘI COMITETUL UNIUNII SINDICATELOR DIN ÎNVĂȚĂMÎNT ȘI CULTURĂ

PE MELEAGURILE DIN CARE S-A ÎNĂLȚAT GENIUL POETULUI

„Și s-a pornit apoi cuvînt ! / Și patru margini de pămînt / Ce strimte au fost în largul lor, / Cînd a pornit s-alerge în zbor / Acest cuvînt mai călător / Decît un vînt". Venind pe poteci, prin păduri și poiene, din toate marginile zărilor, sute de călăreți au adus în satul natal al marelui nostru poet care a imaginat grandioasa „Nuntă a Zamfirei" vestea marii sărbători. În lumina acestor zile de toamnă, Hordoul de altă dată, care poartă astăzi numele poetului, a devenit o imensă scenă naturală unde flăcăi și fete de pe meleagurile someșene, înveșmîntați în splendidele tradiționale straie țărănești de sărbătoare, au alcătuit alaiul unei feerice nunți simbolice închinate împlinirii a o sută de ani de la nașterea poetului George Coșbuc.

Inaripatele versuri ale poetului au răsunat vibrant de pe podiumul acestei uriașe sărbători populare, umplînd sufletele de emoție și impletindu-se într-un tot unic cu ritmurile horelor, cu melodiile strunite pe viorile ceterașilor, cu minunatul colorit al alesăturilor din frumoasele costume someșene, cu tradiționalele datini ale drușelor, ale stegarilor, ale purtătoarelor de busuioc și de boabe de grîu, cu urările chemătorilor și cu strigăturile, cu toate acele forme de manifestare ale simțămintelor poporului, față de care poetul se simțea a fi „suflet în sufletul" și „inimă din inima" lui. Aici a fost leagănul copilăriei poetului, de aici, din simțirea oamenilor acestor locuri, s-a înălțat seva care a alimentat geniul celui ce a ajuns să cuprindă în sufletul său aspirațiile, „bucuria și amarul" unui întreg popor.

Sărbătorirea poetului de la Hordou a fost o sărbătoare a întregii țări, căci pretutindeni, în toate orașele și satele pe care le cuprinde țara în toate cele patru zări, am închinat în aceste zile gînduri de caldă pietate față de opera marelui creator. Academicieni și profesori, cercetători și scriitori din țară și de peste hotare s-au întîlnit la București într-o sesiune de comunicări științifice a Academiei pentru a schimba idei despre nepieritoarea operă a poetului, despre dragostea acestuia pentru pămîntul și poporul românesc, despre locul lui în cultura universală, despre rara perfecțiune a creației sale. La Cluj, la Ploiești, la Sibiu s-au deschis expoziții, s-au organizat medalioane și serii literare, simpozioane sau sesiuni științifice ale filialelor Societății de științe istorice și filologice.

Și pretutindeni, numele și sărbătorirea poetului au fost legate într-un fel sau altul de școală. Mulțimile de oameni din Hordou s-au adunat în curtea școlii, sesiunea Societății de științe istorice și filologice care a cuprins un impresionant număr de participanți s-a desfășurat în aula liceului „George Coșbuc" din Năsăud, același liceu în care poetul a condus cîndva binecunoscuta Societate literară „Virtus Romana Rediviva" și tot în școli mii de elevi au recitat cu emoție versurile poetului la festivitățile închinate centenarului.

Resursele interne ale procesului de învățămînt

Dezvoltarea socială în lumea contemporană cunoaște un ritm nemaiîntîlnit în istorie. Această accelerare a dezvoltării, precum și revoluția realizată în știință și tehnica contemporană au pus pe ordinea de zi a problemelor pedagogice contemporane găsirea unor soluții care să rezolve contradicția între această dezvoltare impetuoasă și posibilitățile de asimilare — oarecum limitate — ale elevilor.

În rezolvarea acestei contradicții s-au conturat două soluții : una extensivă și alta intensivă. Prin soluția extensivă se preconizează mărirea duratei învățămîntului. În acest sens, s-a preconizat și s-a trecut, în țara noastră, de la învățămîntul general de 7 ani la cel de 8 ani (și, în perspectivă, de 10 ani), de la școala medie de 11 ani, la liceul de 12 ani. Desigur, este o soluție valoroasă și necesară. Dorim, însă, să atragem atenția și asupra altei soluții care ni se pare de mult mai mare eficacitate psiho-pedagogică, pe care o vom numi, în mod convențional, „valorificarea resurselor interne ale procesului de învățămînt" și care, după părerea noastră, trebuie neapărat conjugată celei dintîi.

Ce înțelegem prin resursele interne ale procesului de învățămînt?

Utilizarea mijloacelor moderne, ca și aplicarea ciberneticii în procesul de învățămînt nu pot da decît soluții parțiale rezolvării contradicției dintre creșterea impetuoasă a cuceririlor științei și tehnicii și posibilitățile limitate de asimilare a acestor cuceriri de către elevi. Ca atare, în mod firesc, soluția trebuie căutată în dezvoltarea (creșterea) acestor posibilități ale elevilor. Lucrările de pedagogie științifică, precum și cele de psihologie școlară subliniază tot mai mult ideea posibilității dezvoltării potențelor psihice ale copilului contemporan. Dar practica pedagogică nu valorifică în deplină măsură această teză științifică modernă. De aceea, considerăm că nu poate fi lipsită de importanță discutarea modalităților de valorificare a „resurselor interne" ale procesului de învățămînt în scopul optimizării lui.

Se impune ca, în organizarea, în conținutul și, mai ales, în desfășurarea procesului pedagogic să se valorifice în mai mare măsură și mai rațional potențele psihice ale elevului. Este necesară o mai intensă preocupare pentru trezirea la elevi a interesului față de cunoaștere și, în general, față de căutarea unei motivații superioare.

Trezirea interesului este o premisă de mare importanță pentru asimilarea cunoștințelor de către elevi, fiindcă în scoarță se creează zone de excitabilitate optimă, zone în care legăturile nervoase se formează cu mai multă ușurință și sînt mai trainice.

O altă sursă de optimizare a procesului de învățămînt se află în cultivarea și dezvoltarea creativității gîndirii, explicîndu-se mecanismele psihologice ale acesteia. De altfel, cercetarea psihologică din țara noastră manifestă preocupări permanente pentru studierea creativității gîndirii (Al. Roșca și S. Zörgö). Ideea că aptitudinile creatoare pot fi deliberat și măsurabil dezvoltate este foarte valoroasă, nu numai pentru cercetarea psihologică, ci mai ales pentru practica pedagogică. Pedagogii practicieni vor putea obține succese remarcabile pe linia sporirii eficienței procesului de învățămînt, dacă se vor preocupa în mai mare măsură de stimularea la elevi a gîndirii creatoare și a elementelor acesteia (fluiditatea, flexibilitatea și originalitatea). De asemenea, trebuie apreciate și notate aspectele creatoare ale gîndirii (să nu ne mulțumim cu răspunsuri stereotipe, învățate pe de rost din cărți sau reproduse ca un ecou, după explicațiile noastre). Este necesar să încurajăm și să popularizăm orice manifestare creatoare a elevilor, orice acțiune a lor pe linia descoperirii unor soluții noi, neobișnuite. Ar trebui să se facă mai mult loc, în procesul predării, propunerii de probleme care să fie soluționate de către elevi și introducerii procedeelor logicii inductive, formulării de ipoteze, comparații, analogii etc. Se pare că procedeele inductive stimulează în mai mare măsură activitatea psihică a elevului.

Printre preocupările noastre pentru sporirea eficienței muncii didactice trebuie să se înscrie și aceea de formare la elevi a deprinderilor de muncă intelectuală independentă. Dintr-o anchetă pe care am făcut-o în rîndul a 82 de studenți, am putut constata că problema formării deprinderilor de muncă independentă se află într-o măsură în preocupările cadrelor didactice care predau la clasele I—IV și V—VIII, dar că pe treptele mai înalte ale învățămîntului aceasta este neglijată. Așa se explică și greutățile pe care le întîmpină în studiul individual studenții anului I. Or, în acțiunea pentru calitate în procesul de învățămînt, formarea deprinderilor de muncă intelectuală independentă ocupă o poziție cheie, căci posibilitățile de asimilare a cunoștințelor, ca și cele de investigație, sînt condiționate de aceste deprinderi.

Sporirea eficienței procesului de învățămînt este problema cea mai importantă a practicii pedagogice. Pentru rezolvarea ei, depun eforturi unite psihologii și pedagogii, cercetătorii și practicienii. Direcțiile și soluțiile de rezolvare sînt cele cunoscute și pomenite la începutul acestor rînduri.

Credem că limitele acestor soluții vor putea fi depășite dacă cercetarea teoretică aplicativă și practica pedagogică se vor orienta spre valorificarea „resurselor interne" ale procesului de învățămînt (interese, curiozitate științifică, spirit de observație, gîndire creatoare, motivație etc.).

Lector univ. ION DRĂGAN
Timișoara

ÎN ACEST NUMĂR:

Condiția specifică și reflexul ei în predare — pag. 2

Comisia diriginților în liceul de specialitate — pag. 2

Comunicare vie cu istoria — pag 3.

CENTVM ANNI ACADEMIAE

În viața poporului român știința — factor determinant al dezvoltării bazei tehnice-materiale a socialismului și parte esențială din frontul construcției socialiste — a devenit un adevărat motor al continuei întăriri a relațiilor socialiste de producție și un element determinant în desfășurarea revoluției culturale. Prin aceasta ea s-a ridicat la preocuparea unor cercuri de știință angajate în problemele lor de ramură, la rangul unei însemnate probleme de stat, așezată în centrul atenției partidului și guvernului. Această poziție nouă a științei, proprie statului socialist, a dus la o multilaterală dezvoltare a acesteia — datorită căreia în toate ramurile de activitate științifică au fost înregistrate rezultate cunoscute astăzi și apreciate pînă departe peste hotare — contribuind astfel la ridicarea prestigiului internațional al științei românești și la întărirea continuă a tradiției sale progresiste.

Cu ani în urmă Lenin scrisese că **„înaintarea spre comunism nu se poate concepe fără o tehnică creată pe baza celor mai noi realizări ale științei"**. Acest imperativ categoric al construcției socialiste, atît de strîns legat de dezvoltarea științei și tehnicii — a fost și este tradus în viață, în permanență la noi, prin activitatea celui mai înalt for științific al țării — Academia Republicii Socialiste România. Munca celor peste 2 000 de cercetători, lucrînd în cele 33 de institute și 7 centre de cercetare științifică ale Academiei, în condiții materiale și ideologice corespunzătoare ritmului urmărit și obiectivelor propuse, contribuie din plin la promovarea progresului științific și tehnic al țării.

Vorbind despre acest progres, în cuvîntul de încheiere rostit la plenara C.C. al P.C.R. din 27—28 iunie 1966 — tovarășul Nicolae Ceaușescu afirma că **„promovarea progresului tehnic impune intensificarea activității de cercetare științifică și valorificarea pe scară largă în producție a realizărilor științei și tehnicii contemporane"**. Organizînd munca de cercetare științifică în institutele sale proprii, Academia a creat condițiile necesare desfășurării activității de creație a unor încercate și numeroase cadre de specialiști, în pas cu cele mai înaintate cerințe ale vremii.

Depozitară a unei seculare tradiții, urmașă a acelei „Societăți literare române" formată la 1 aprilie 1866 în baza decretului locotenenței domnești a Principatelor Unite Române, în scopul de a deveni organul central pentru „dezvoltarea unitară a limbii literare și a culturii întregului popor român", Academia a preluat și valorificat îndemnurile marilor înaintași care s-au numărat printre primii săi membri, ca I. Eliade-Rădulescu, Timotei Cipariu, Vasile Alecsandri, C. Negruzzi, Gh. Barit, V. Babeș, Al. Hurmuzache, I. Sbierea, I. Hodoșiu și alții.

Începînd din acei ani și pînă în zilele noastre, însemnați oameni de știință și de litere, artiști de geniu, reprezentanți ai artei și culturii românești au făcut parte dintre membrii Academiei. Spiru Haret, Gh. Titeica, D. Pompei și alți mari savanți și iluștri patrioți s-au numărat printre membrii Academiei.

Astăzi la Academia Republicii Socialiste România se realizează valoroase lucrări științifice originale de un număr mereu mai mare de savanți, oameni de știință și cercetători, ale căror capacități de creație, orientate pe baza concepției marxist-leniniste, se reflectă în întregime în realizările științei și tehnicii românești.

Matematicienii români — reprezentanți ai unei valoroase tradiții matematice naționale — au adus în domeniile analizei funcționale, teoriei funcțiilor, geometriei diferențiale și algebrei importante contribuții originale, care au constituit elemente importante în dezvoltarea științelor matematice.

Fizicienii români s-au ilustrat amplu în studiul interacțiunii particulelor elementare, în special în privința structurii nucleelor atomice și interacțiunii dintre particule în diferite stări de agregare. Cercetările lor au înregistrat serioase progrese în fizica nucleară, radiochimie, radiobiologie, aplicațiile tehnologice ale izotopilor stabili, structura radionucleizilor, fizica solidului etc.

Cercetările chimiștilor români au permis obținerea de noi date în studiul heteropolianionilor în echilibrul acidobazic și oxidoreducător ai lor și studiul amestecurilor binare de săruri topite. Chimiștii noștri au elucidat unele probleme ale naturii legăturii chimice din unele combinații coordonative. Ei au obținut apreciabile rezultate în cercetările întreprinse în domeniul polimerilor termostatici, în studierea experimentală a unor hidrocarburi etc.

Biologii români au dezvoltat și îmbogățit, prin efectuarea unor lucrări și cercetări aflate în strînsă legătură cu elaborarea lucrărilor fundamentale despre flora și fauna patriei, botanica și zoologia. Lucrări științifice valoroase au fost elaborate cu privire la fenomenul echilibrului ionic din organismul animal. Preocuparea de a clarifica din punct de vedere teoretic mecanismele desfășurate la nivelul celulei în citofiziologie, a contribuit la dezvoltarea unor aspecte importante din această ramură a științei.

Geologii români au atacat cu curaj importante probleme de sedimento-geneză, aducînd date noi în interpretarea unor fenomene specifice ale acestora.

Progrese asemănătoare au fost înregistrate în domeniul științelor tehnice. Au fost elaborate noi teorii și procedee de lucru, în domeniul mișcării fluidelor grele cu suprafață liberă, a fost extinsă teoria stabilității sistemelor neliniare la sisteme cu mai multe neliniarități, au fost analizate rețelele electrice, cercetate aspecte specifice din procesul de ardere a combustibililor lichizi și gazoși.

Prof. univ. GH. MASTACAN

(Continuare în pag. 4-a)

O aripă a actualului sediu al Academiei Republicii Socialiste România.

DISCUȚIE CU PROFESORI DIN ÎNVĂȚĂMÎNTUL SERAL

CONDIȚIA SPECIFICĂ ȘI REFLEXUL EI ÎN PREDARE

Optimism pedagogic îndreptățit ● Premise care trebuie avute în vedere la conceperea muncii ● Decalajul poate fi recuperat ● Soluții la îndemîna tuturor profesorilor ● Simplificarea nu e o soluție

Aflîndu-se în cea de a patra săptămînă de la deschiderea cursurilor, secțiile serale ale liceelor de cultură generală au depășit etapa începutului de an, cu inerentele probleme de organizare. Profesorii, după recapitularea materiei predată în clasa anterioară, au trecut la predarea propriu-zisă a materiei care va fi studiată în acest an școlar. Este momentul în care capătă contururi precise căutările pentru cele mai potrivite soluții pedagogice și metodice în măsură să asigure elevilor o bună pregătire, temeinice cunoștințe de cultură generală, științifice și tehnice. În scopul cunoașterii problemelor specifice pe care le ridică munca profesorilor de la secțiile serale, și mai ales a preocupărilor legate de soluționarea lor optimă, gazeta noastră a inițiat o discuție la care au participat profesori de la secțiile serale ale liceelor de cultură generală nr. 1 și nr. 4 din orașul Ploiești.

Înainte de a trece la fondul problemelor, prof. Maria Neagu, director adjunct pentru secția serală a Liceului nr. 4, și prof. A. Dabija, cu aceeași funcție la Liceul nr. 1, au ținut să sublinieze prestigiul pe care l-a căpătat, an de an, învățămîntul seral.

Const. Rădoi (redactor) : Prin prestigiu trebuie să înțelegem prestigiul învățămîntului seral în general, sau al secțiilor serale de la liceele nr. 1 și 4 ?

Prof. M. Neagu: Este vorba, firește, în primul rînd, de prestigiul secțiilor noastre serale, pe care-l putem cunoaște direct. El a fost cîștigat prin rezultatele obținute la examene de bacalaureat și la concursurile de admitere în învățămîntul tehnic și superior, ca urmare, bineînțeles, a muncii mai bune desfășurată de profesor.

Anul acesta, din datele pe care le cunoaștem pînă acum și care nu sînt complete, 15 absolvenți ai secției serale au fost admiși în învățămîntul superior la institute politehnice și la universitate.

Prof. A. Dabija : În legătură cu această problemă, aș dori să relatez un fapt. În vară am fost membru într-o comisie de bacalaureat. Nu mică mi-a fost bucuria recunoscînd într-unul dintre ceilalți membri ai comisiei un fost elev al secției serale a liceului nostru. Așadar, prestigiul de care vorbea tov. Neagu este, indiscutabil, legat de munca profesorilor, aceasta rămînînd în condițiile de care dispune acum, factorul esențial, firește, nu unicul, dar cel mai important care determină rezultatele ce se pot obține.

Const. Rădoi: Cred că este binevenită această precizare pentru ca, în condițiile actuale de selecționare a elevilor, se asigură claselor o componență omogenă și capacitatea deplină a însușirii în ritm mai uniform a cunoștințelor prevăzute în programă.

Prof. A. Dabija : Acest lucru este exact. Și noi selecționăm elevi cu un nivel de cunoștințe mai apropiat de cerințele învățămîntului mediu pentru că, într-adevăr, numărul candidaților la secția serală depășește pe al celor de la cursurile de zi. Aceasta însă nu soluționează integral problema premiselor de la care pornește predarea în clasa a IX-a a secției serale. După mine, greutatea cea mai mare, de soluționarea căreia depinde apoi întreaga muncă a profesorului de-a lungul celor 4 ani de curs, se datorește faptului că elevii primei clase a liceului seral, a IX-a, reîncep învățămîntul de cultură generală după o întrerupere de cîțiva ani. Volumul lor de cunoștințe de cultură generală este, deci, diminuat prin aceasta față de cel al elevilor din aceeași clasă a cursurilor de zi. Așadar, prima problemă, de importanță esențială, pe care o are de soluționat profesorul care predă la această clasă a școlii serale, este ca în timp scurt să recupereze golurile.

Const. Rădoi : Decalajul este, într-adevăr, o greutate. Există însă o împrejurare specifică învățămîntului seral, care facilitează recuperarea, dacă, bineînțeles, o avem în vedere atunci cînd ne concepem munca, pe o perioadă mai îndelungată, și anume, deosebirea de virstă față de elevii cursurilor de zi. Elevii de la seral au o motivare a învățării mai precisă și maturitatea pentru a înțelege mai profund unele probleme ale cunoașterii științifice sau artistice. La limba română de pildă, după ce au fost înlăturate lacunele provocate de întreruperea studiului, înțeleg într-o mai mare măsură esența fenomenului literar. Experiența de muncă și de viață înlesnește această înțelegere. Acest element este folosit de profesorii de chimie, fizică, matematică etc. atunci cînd își propun să utilizeze în predare experiența practică de la locul de producție al elevilor. Generalizarea teoretică este, astfel, înlesnită. Însușite pe o asemenea bază, cunoștințele sînt totodată și mai temeinice.

Prof. Viorica Spirea : Predau fizica de 6 ani la secția serală a Liceului nr. 4, timp în care am reușit să-mi formez o părere asupra nivelului de pregătire al elevilor, asupra greutăților întîmpinate de profesori și, în funcție de acestea, a soluțiilor menite să asigure asimilarea unui volum de cunoștințe cît mai mare. În ce privește puterea de înțelegere, trebuie să recunosc că elevii seraliști înțeleg ușor lecția, cu atît mai ușor cu cît folosesc în predare experiența lor practică, pătrund mai bine fenomenele și fac repede legătura cu practica. De menționat că și la seral avem, vîrfuri, elevi cu capacități deosebite, care strălucesc ca și colegii lor de la zi, cu aptitudini deosebite.

Const. Rădoi : Cu toate că la vremea lor unii dintre ei n-au reușit la examenul de admitere în liceu, ceea ce a determinat pe unii dintre colegii noștri profesori să considere că ei ar avea mai puține însușiri pentru studiul teoretic.

Prof. Traian Popescu : Procesul dezvoltării capacităților intelectuale este neîntrerupt și ascendent, contactul cu producția, cu viața, a favorizat acest proces și în nici un caz nu putem face abstracție de el. De aceea, secretul înțelegerii sau neînțelegerii unui fenomen predat de profesor la lecție nu trebuie căutat în altă parte. În marea lor majoritate, elevii seraliști confirmă cel mai deplin optimism pedagogic. De aceea, cînd apar unele insuccese, cauzele trebuie căutate în modul cum am predat lecția.

Prof. V. Spirea : Vîrfurile de care vorbeam sînt constituite din elevii care urmăresc ca după absolvirea cursurilor să urmeze un institut de învățămînt superior. Ei sînt, deci, interesați să acumuleze lecție de lecție cunoștințe temeinice, lucrează problemele date pentru acasă, pun întrebări la ore, aduc completări cu fenomene observate de ei în procesul de producție. Totodată, există elevi al căror volum de cunoștințe este, cu toate străduințele noastre, mediocru. Nu pentru că aceștia n-ar dori să-și continue studiile în învățămîntul superior sau tehnic, și nici pentru că puterea de înțelegere ar fi mai mică, ci, cred eu, datorită unei slabe motivări. Pentru a face față atît cerințelor producției cît și celor ale școlii, elevul seralist trebuie să depună o muncă încordată și sistematică timp de patru ani. Cine este hotărît și reușește să-și organizeze timpul liber astfel încît să consolideze cunoștințele din clasă prin studiu și exerciții individuale nu poate avea decît rezultate foarte bune.

Const. Rădoi : Se ridică, astfel problema complexului de măsuri la îndemîna profesorului pentru a stimula și forma o astfel de hotărîre, pentru a o menține pe toată durata școlarității. Este în fond, o problemă de educație care poate fi urmărită atît la orele de diriginție, cît și de către fiecare profesor în parte.

Prof. Maria Carabugeanu : O particularitate a elevilor noștri (datorită vîrstei pe care o au) este aceea că la ei se dezvoltă memoria logică și slăbește, o dată cu vîrsta, memoria mecanică.

Const. Rădoi: Înțeleasă greșit această particularitate, poate genera greșeli de predare. A absolutiza memoria logică mi se pare o greșeală tot atît de mare ca și aceea de a-ți fundamenta lecțiile numai pe capacitatea de memorare.

Prof. Maria Carabugeanu : Evident, părerea că elevii „trebuie numai să înțeleagă" este dăunătoare și profund greșită, este una dintre cauzele lipsei de cunoștințe solide ale elevilor din școlile serale. Experiența mi-a arătat că elevilor trebuie să li se explice că nu este suficient să înțeleagă, ci trebuie să și repete sistematic materialul. Numai în felul acesta sistemul de însușire a cunoștințelor rămîne întreg, consolidat, deoarece legăturile temporare care se formează în procesul studiului necesită o întărire permanentă prin repetiții. De aceea la lecțiile de matematică, în verificarea cunoștințelor, întreb și din lecțiile precedente, teoremele, regulile mai importante, care au legătură cu lecția de zi.

Toate particularitățile elevilor amintite mai sus sînt condiționate de participarea lor la munca productivă și de vîrsta lor. De aceea, particularitățile care ușurează procesul instructiv-educativ în școală sînt : tendința conștientă de a-și atinge scopul, caracter independent și spirit de inițiativă, număr mare de asociații cînd asimilează cunoștințele noi, tendința de a aprofunda, de a folosi cunoștințele în practică și memoria logică.

În psihologia elevilor noștri însă, există și trăsături care îngreuiază procesul instructiv de cunoaștere. Ele sînt determinate, așa cum se arăta la începutul discuției, de vîrsta elevilor și de greutatea pe care o întîmpină elevii cînd e vorba de idei abstracte, de varietatea vocabularului și de memorarea precisă a faptelor și datelor De aceea, activizarea metodelor de predare reprezintă o condiție indispensabilă pentru însușirea cu succes de către elevi a cunoștințelor, întrucît procesul însușirii materiei de învățămînt se desfășoară după o zi de muncă, deci, în condiții de oboseală.

Prof. Traian Popescu : În munca profesorului de la cursul seral, un loc important îl ocupă pregătirea pentru modul cum se realizează fixarea cunoștințelor. Împreună cu tov. A. Dabija am examinat locul în lecție și rolul fixării cunoștințelor. Am folosit fixarea pe unități mai mici. Astfel, într-o lecție de fizică aleg noțiunile de bază pe care urmează să le predau, le împart în unități și mă gîndesc din timp la căile de a realiza fixarea după fiecare unitate în parte. Numai după ce m-am asigurat că o unitate a fost însușită și reținută în esența ei, trec mai departe. Acest procedeu nu exclude fixarea finală, dar îi conferă un caracter mai aparte, referindu-se mai ales la chestiunile de legătură a noțiunilor fixate anterior pe unități.

Const. Rădoi : Studiul individual al elevilor de la seral pune o problemă de principiu. În timp ce la cursurile de zi acest studiu reprezintă o cale prin care se realizează deprinderea în general de a munci independent, o anumită disciplină a muncii, la cursurile serale această deprindere este deja formată. Astfel stînd lucrurile, la seral accentul în privința studiului individual cade, în primul rînd, pe latura specifică a muncii cu cartea. Decurge de aici nevoia de a doza cu grijă materialul dat spre studiere — firește ținînd cont de situația dată de factorul timp — și mai ales nevoia de a-i învăța pe elevi să lucreze sistematic pentru a cîștiga timp chiar în timpul cît studiază. Cu alte cuvinte să-i învățăm să extragă esența, să-i învățăm să conspecteze, să le dăm indicații bibliografice mai precise.

Prof. Lucia Andreiovici : La limba română am întocmit listele bibliografice de lecturi obligatorii la sfîrșitul fiecărui an școlar. În prealabil, i-am învățat pe elevi cum să urmărească în lectură problemele cele mai importante, cum să facă fișe. Acum, la începutul anului școlar, am controlat lectura și fișele. Majoritatea elevilor din clasele a X-a și a XI-a au citit operele indicate, au alcătuit fișele cerute. La lecții, atît munca mea cît și munca lor va fi mult ușurată, lecturile aprofundate efectuate în vacanța de vară permițînd cîștigarea unui timp prețios pentru lunile de școală, cînd elevul nu mai are practic posibilitatea de a studia integral operele literare.

Const. Rădoi : Pornind de la o greutate obiectivă — aceea a timpului extrem de limitat pe care-l au elevii de la seral la dispoziție pentru studiul individual, pentru munca de pregătire acasă — este foarte răspîndită ideea simplificării cunoștințelor care urmează să fie predate. Dar pînă unde poate merge această simplificare ?

Prof. M. Neagu : Simplificarea, bine făcută, este necesară. Simplismul e însă un pericol real, întîlnit mai ales în munca profesorilor comozi, care dezarmează în fața greutății menționate mai înainte și nu caută soluții. De la lecțiile de limba română ale unor asemenea profesori, de pildă, elevii rămîn cu unele cunoștințe privind viața scriitorului și cîteva date bibliografice legate de opera lui. Despre sensul operei, direcția ei, problematica, modalitățile artistice elevii rețin doar că „e o critică adusă realităților burghezo-moșierești". După mine, simplificarea la limba română, de pildă, privește toate datele bibliografice și istorice care nu au legătură cu esența creației artistice.

Prof. A. Dabija : În rezolvarea problemei timpului de studiu al elevilor seraliști trebuie avut în seamă un element de cea mai mare însemnătate : legătura diriginților și a școlii cu conducerea întreprinderii în care lucrează elevul, cu organizația sindicală și de tineret. Noi am reușit să obținem deseori bune rezultate, apelînd la acești factori pentru a degreva elevii de sarcinile suplimentare.

★

Din discuția cu profesorii de la secțiile serale ale liceelor nr. 1 și nr. 4 din orașul Ploiești se desprinde concluzia existenței unor preocupări multilaterale pentru examinarea largă a condițiilor specifice pe care le implică munca didactică în învățămîntul seral, ca și dorința de a căuta soluțiile cele mai potrivite menite să ducă la necontenita ridicare a nivelului de pregătire a elevilor seraliști.

DIN ISTORIA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ROMÂNESC

Miniatură din ms. 1264, Bibl. Acad. Republicii Socialiste România, reprezentînd un dascăl și un școlar de la Școala domnească că Sf. Sava din București

Școlar din Ardeal (din albumul „Trachten cabinet von Siebenbürgen", 1729. Cabinetul de stampe al Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România)

Miniatură dintr-un manuscris ardelean ilustrat de Popa Sava, în jurul anului 1780

Ilustrații din lucrarea în manuscris despre istoria costumelor în Principatele Române (1350—1850) de prof. Al. Alexianu

Cîteva indicații privind utilizarea manualelor de matematică în spiritul programei școlare

Programa de tranziție impusă în acest an la clasele a IX-a și a X-a de trecerea la învățămîntul de 12 ani, pune o serie de probleme pe care, la solicitarea mai multor cititori vom căuta să le lămurim.

Ținem să accentuăm, de la început, că în predarea matematicii profesorii de specialitate trebuie să se bazeze pe programă și nu pe manual.

După cum se știe în programa din acest an a clasei a IX-a a fost inclusă predarea integrală a geometriei plane. S-ar părea că volumul cunoștințelor predate în această clasă la matematică s-a mărit, deși numărul de ore a rămas același. În programa școlară s-a ținut însă seama de acest fapt, reducîndu-se, în urma unei analize atente și a unei largi consultări cu cadrele didactice, o serie de capitole care nu contribuie esențial la formarea unor cunoștințe teoretice și practice fundamentale.

Totodată s-a renunțat la studierea acelor noțiuni care au fost însușite de către elevi în clasele a VI-a și a VII-a ale școlii generale de 8 ani, ele figurînd numai ca o scurtă trecere în revistă.

În aceste condiții cum vom folosi manualele ? În clasa a IX-a va fi utilizat manualul de algebră (ediția 1966), iar pentru predarea numerelor complexe și a ecuațiilor de gradul II profesorii vor folosi manualul de algebră pentru clasa a X-a reală. Desigur conținutul capitolelor respective ale manualului va fi adaptat cerințelor noii programe, fără a-i supraîncărca pe elevi.

Pentru studiul geometriei plane, elevii clasei a IX-a vor utiliza manualul de geometrie pentru clasa a IX-a (ediția 1966). Avînd în vedere că în acest an studiul relațiilor metrice în triunghi, al aplicațiilor acestora la cerc și al noțiunilor legate de arii este cuprins în manualul clasei a X-a, profesorii vor folosi și manualul respectiv (ediția 1966).

Actuala programă a clasei a IX-a cuprinde și unele noțiuni privitoare la „transformări punctuale", pentru predarea cărora recomandăm consultarea lucrării „Transformări geometrice" de prof. C Ionescu-Bujor sau alte lucrări.

Răspunzînd unei alte întrebări formulate de cititori subliniem că predarea strict axiomatică a noțiunilor de geometrie plană este neindicată la clasa a IX-a. De aceea, programa acestei clase prevede pentru început o recapitulare a cunoștințelor însușite în școala generală, fără adîncirea dependenței logice dintre aceste propoziții. Trecînd la studierea capitolului II, prevăzut de programă se vor da, conform indicațiilor demonstrații complete. În cazul demonstrațiilor care cer anumite axiome, le vom enunța și vom accepta anumite teoreme fără demonstrații (cele a căror demonstrație necesită axiomele de ordonare și de continuitate).

La clasa a X-a, pentru predarea algebrei și trigonometriei vor fi utilizate manualele respective (ediția 1966) iar pentru studierea geometriei se vor folosi, la clasa a X-a reală, atît manualul de geometrie pentru clasa a X-a reală (ediția 1966) cît și manualul de geometrie în spațiu pentru clasa a X-a reală a școlii de 11 ani, iar la clasa a X-a umanistă doar manualul clasei a X-a umaniste (ediția 1966).

Menționăm că în alcătuirea programei școlare pentru clasele amintite s-a renunțat la demonstrarea, în cadrul cursului de geometrie sintetică, a acelor teoreme sau formule care necesită noțiunea de limită. Acestea vor fi date fără demonstrații. Demonstrarea lor se va face în cadrul cursului de analiză matematică prevăzută în clasa a XI-a unde își găsesc locul firesc și pot fi tratate în mod unitar și riguros.

În întreaga lor activitate profesorii vor trebui să selecționeze, cu deosebită atenție și grijă, doar materialul prevăzut în programa școlară, iar în cadrul orelor de predare să-i îndrume îndeaproape pe elevi în vederea studierii din manuale a acelor paragrafe care se referă strict la noțiunile predate. În același timp se impune o preocupare deosebită față de notițele pe care își iau elevii, cît și față de schemele pe care urmează să le efectueze. Rezultă clar că pentru întocmirea planurilor calendaristice, în vederea evitării supraîncărcării elevilor, profesorii se vor baza pe programa școlară aprobată pentru anul de învățămînt în curs.

Pentru predarea și consolidarea anumitor cunoștințe profesorii au posibilitatea la alcătuirea planurilor calendaristice, să efectueze mici modificări în distribuirea numărului de ore prevăzute pentru unele capitole, în funcție de capacitatea de asimilare a fiecărei clase în parte cît și de bagajul de cunoștințe anterioare ale elevilor.

Studiind atent atît programele cît și materialul ce urmează să fie predat, elaborînd planuri calendaristice judicioase care să conțină clar cantitatea cunoștințelor ce urmează a fi predate, vom putea asigura însușirea cunoștințelor de matematică la clasele a IX-a și a X-a în condiții optime.

Comisia diriginților în liceul de specialitate

Înființarea liceelor de specialitate, menite să pregătească specialiști de calificare medie pentru diferite sectoare — industrial, agricol, economic, pedagogic — a pus cadrele didactice în fața a numeroase probleme legate de organizarea și desfășurarea muncii instructiv-educative, în general, și de conținutul acestor activități în special.

În acest articol ne propunem să dezbatem unele aspecte concrete ale activității educative a diriginților, orientate către realizarea sarcinilor educației comuniste a viitorilor tehnicieni, absolvenți de licee industriale și agricole și a viitorilor economiști. Sugestiile cuprinse pornesc de la experiența pozitivă a unor școli cu caracteristici apropiate — școlile profesionale și tehnice — și țin seama de specificul liceelor de specialitate.

Care este trăsătura specifică pe plan educativ a liceelor de specialitate ?

Este vorba de faptul că elevii liceelor de specialitate trăiesc și sînt educați atît în colective școlare cît și în colective de producție. De aceea, realizarea principiului unității de acțiune între școală și ceilalți factori educativi — întreprinderi, organizații U.T.C., sindicale și părinții elevilor — capătă o însemnătate deosebită. Desigur, rolul de principal coordonator și realizator al acestui front comun revine profesorului diriginte.

Evident, obiectivul central al muncii educative în liceele de specialitate, la începutul trimestrului I al anului I, îl constituie **cunoașterea și integrarea elevilor noi veniți în specificul școlii și al profesiei.** În acest scop, se pot organiza ore de diriginție pe teme ca : „Am ales profesia, să luptăm pentru însușirea ei" ; „Să cunoaștem și să folosim revistele de specialitate în pregătirea noastră profesională" ; „Atitudinea față de muncă, criteriu principal în aprecierea profilului moral al oamenilor" ; „Cum trăiesc și muncesc tehnicienii din specialitatea noastră" (întîlnire cu un tehnician fruntaș în producție) etc.

Paralel se pune problema **cunoașterii personalității elevilor și formării colectivelor claselor.** O formă care s-a dovedit deosebit de utilă în practica unor comisii ale diriginților, pe linia cunoașterii colectivului de elevi, o constituie prezentarea în linii mari — după o lună de zile de la începerea cursurilor — de către diriginții anului I, în fața profesorilor, a fizionomiei claselor respective. Diferite acțiuni în care să se asigure participarea întregului efectiv al clasei și să se educe dorința de afirmare ca un colectiv fruntaș pe școală (în muncă patriotice, culturale, seri distractive, studiu individual etc.) constituie, în etapa actuală, formele principale pentru închegarea colectivelor școlare. De asemenea, în unele ore de diriginție se pot dezbate teme ca : „Să facem din clasa noastră un colectiv unit" ; „Colectivism-individualism" ; „Cauza colectivului mai presus de toate" ; „Succesul colectivului asigură succesul personal în viață" etc.

Continuîndu-se munca de închegare și consolidarea colectivelor de elevi, în trimestrul II obiectivul principal îl va constitui **atașarea elevilor de profesiunea aleasă.** De altfel, în anul I, formarea dragostei pentru profesiunea aleasă trebuie să constituie un obiectiv cu caracter permanent, nu o acțiune de campanie la începutul anului. În acest scop se pot întreprinde următoarele acțiuni : întîlnirea în clasă — în ora de diriginție — cu un tehnician (economist) pe tema : să ne cunoaștem și să ne iubim profesia ; funcția socială și cerințele profesiei de tehnician ; simțul de răspundere în viața și profesia noastră ; figuri de comuniști din rîndurile tehnicienilor (economiștilor) etc. Alte teme, cu profil mai larg, vor fi adaptate condițiilor școlii și profesiei, ca de exemplu : simțul estetic în viața personală și în munca profesională ; atitudinea comunistă față de muncă, să păstrăm și să apărăm avutul obștesc etc.

În trimestrul III, ca obiectiv de seamă poate fi prevăzut **mobilizarea elevilor pentru încheierea cu succes a anului școlar și pregătirea lor** pentru practica de vară. Pe această linie, în cadrul orelor de diriginție se pot dezbate unele teme ca : etica profesiei de tehnician ; cum ne pregătim pentru profesia de tehnician (economist) ; un bun specialist dar și un om cu preocupări multilaterale ; practica de vară în pregătirea noastră etc.

Pe osatura și obiectivele conturate în acest an se schițează apoi perspectiva muncii educative în anii următori, cînd se va continua desfășurarea muncii de atașare a elevilor față de profesiunea aleasă, de mobilizare și sprijinire a lor în însușirea unei pregătiri teoretice și practice temeinice. Accentul se va pune pe formarea profilului moral al elevilor, de viitori tehnicieni și economiști, buni cunoscători ai profesiunii lor, capabili să participe activ și eficient la desfășurarea procesului de producție.

Pentru desfășurarea eficientă a orelor de diriginție este bine ca, în cadrul comisiei de specialitate, să se elaboreze fișe bibliografice privind subiectele orelor de diriginție. Astfel, prin colaborarea colectivă a tuturor diriginților, în fiecare an se vor adăuga noi fișe sau noi materiale la fișele existente. Prin aceasta, de-a lungul anilor se va cristaliza o tematică judicioasă a orelor de diriginție în perspectiva întregii perioade de școlarizare, care poate avea în vedere diferitele laturi ale educației comuniste și, îndeosebi, sarcinile generale de bază în condițiile liceelor de specialitate : **atașarea elevilor de profesiunea aleasă, dezvoltarea calităților lor psihice, profesionale și tehnice, specifice muncii de viitor pe care o vor îndeplini.**

Pornind de la început la o activitate organizată, orientată către coordonarea acțiunilor educative din cadrul fiecărei unități școlare, comisiile diriginților din liceele de specialitate pot aduce o contribuție însemnată la realizarea sarcinilor generale și specifice ale educației comuniste a viitorilor specialiști cu calificare medie.

Conf. ȘTEFAN LINUL
I.P.C.D.-Cluj

OPINII

CE PREDĂM CUM PREDĂM

Ce predăm și cum predăm, sînt două întrebări în jurul cărora gravitează multe dintre materialele primite la redacție, ai căror autori reușesc adesea să aducă răspunsuri și propuneri interesante în această privință. Am considerat util să grupăm în aceste coloane cîteva opinii privind problemele modernizării predării fizicii și chimiei, ale ridicării nivelului de predare al acestor discipline la înălțimea cerințelor formulate de dezvoltarea impetuoasă a științelor respective.

Profesoara **Nina Grădinaru**, de la Liceul nr. 10 din Cluj, relevă anumite discontinuități care există, după părerea sa, în programele de fizică.

„În clasa a IX-a — scrie tovarășa Grădinaru — deși este concepută predarea unitară a mecanicii, la studiul mișcării nu se includ inițial și mișcarea circulară, mișcarea compusă, mișcarea în cîmp gravitațional care normal ar trebui să fie cunoscute de elevi în acest context. Cred, de asemenea, că ar trebui să se insiste mai puțin asupra calculelor cu vectori privind compunerea și descompunerea forțelor și să fie eliminate complet unele experiențe, ca de pildă aceea cu cărucioarele la verificarea legii mișcării corpurilor, care sînt depășite și nu mai prezintă interes pentru elevi".

Trecînd apoi la esența celei de a doua întrebări **cum predăm** tovarășa Grădinaru subliniază pericolul abundenței prea mari de noțiuni pur abstracte.

„Matematizînd — scrie ea — prea mult fizica și eliminînd în același timp o bună parte din experiențe, pericolul de a ajunge la o învățare mecanică, la formalism în munca elevilor crește, după părerea mea. Cred că la introducerea noilor noțiuni și capitole ar trebui să se insiste mai mult asupra explicării fenomenelor fizice, a aplicațiilor practice, iar ridicarea la problemele abstracte să se facă prin desprinderea esențialului problemelor studiate".

Plecînd de la considerente asemănătoare profesorul **Aristică Albici** din Brăila, se preocupă de felul în care se vor preda noțiunile de rezistență a materialelor, prevăzute în programa clasei a IX-a.

„Folosind cunoștințele dobîndite de elevi la chimie le putem vorbi acestora despre divizibilitatea materiei, despre forțele intramoleculare, reamintindu-le apoi efectul static al forțelor exterioare ce acționează asupra corpurilor, și punîndu-i astfel să-și dea singuri seama de necesitatea studierii unei materii a cărei cunoaștere duce la determinarea unor reguli de calcul pentru dimensionarea sau verificarea pieselor de mașini și a elementelor de construcții".

Expunîndu-și în continuare părerea în legătură cu modul de predare a celor patru ore repartizate de programă pentru capitolul „Noțiuni de rezistența materialelor" profesorul Albici, subliniază faptul că din contactul cu rezistența materialelor ca obiect de studiu, elevul trebuie să vadă clar posibilitățile multiple de transpunere în practică a noțiunilor predate.

Profesorul **Ioan Teanc** de la Școala generală nr. 2 din Tîrnăveni, se referă în mod deosebit la legăturile între studiul fizicii și chimiei în școală, raportîndu-le la predarea subcapitolului rezervat la clasa a VI-a structurii substanțelor.

„În acest subcapitol — scrie prof. Teanc — se introduce noțiunea de moleculă, de spațiu intermolecular și de forță intermoleculară. Din definiția dată moleculei rămîne însă o enigmă pentru elevi existența altor particole care nu păstrează însușirile se combină cu hidrogenul și cu cîți atomi de hidrogen se combină fiecare? Care sînt elementele chimice care au aceeași capacitate de combinare ca și hidrogenul? De ce nu se combină fierul cu alte metale? la care cu greu se poate răspunde în limitele cunoștințelor prevăzute de programă și de manual. Iată pentru ce cred că prezentarea noțiunilor despre structura atomului și sistemul periodic al elementelor într-o formă simplă, așa cum este prevăzut în manualul de chimie de clasa a VIII-a, și-ar găsi locul în manualul de chimie de clasa a VII-a înaintea predării noțiunii de valență, astfel încît aceasta din urmă să fie interpretată din punct de vedere al structurii atomului, adică așa cum este impusă de o predare științifică. Elevii posedînd asemenea cunoștințe își vor putea răspunde singuri la întrebările prezentate mai sus și, în același timp, s-ar evita tendințele de memorare pur mecanică a ecuațiilor chimice cu indicii și coeficienții lor".

Predarea noțiunilor fundamentale de chimie, a reținut atenția asistentului universitar **Florin Felecan** de la Institutul pedagogic din Brașov, care pornind de la unele deficiențe constatate de el în pregătirea candidaților la concursurile de admitere în învățămîntul superior la fizică și la chimie, propune întregirea unor noțiuni de bază predate în liceu la chimie. În primul rînd el se referă la modul în care este conceput „elementul chimic" și mai ales corelația element-substanță simplă, substanță compusă. Argumentarea și mai ales sugestiile făcute ni se par interesante:

„Dacă pînă nu de mult — scrie tov. Felecan — elementul chimic era definit (incorect) ca totalitatea atomilor de același fel (identici), în accepția modernă se înțelege prin element chimic — totalitatea atomilor care au același număr de ordine și cărora, indiferent de masa lor atomică, le este atribuit același simbol chimic. Prin această restructurare a definiției au putut fi incluși în sfera conceptului de „element chimic" și izotopii, iar masa atomică, tot în accepție modernă, este considerată acum drept o valoare medie a maselor izotopilor care constituie elementul chimic dat.

Distincția între izotopii aparținînd aceleiași specii de atomi (diferența de masă) se datorește numărului diferit de neutroni din nucleul atomic, constant și prin urmare specific pentru elementul chimic, rămînînd numai numărul de ordine. Citez pentru exemplificare binecunoscuta pleiadă a izotopilor hidrogenului:

Izotop	nr. de ordine	nr. de masă	Caracterizare
M (protium)	1	1	se află în materie în stare liberă
D. (deuterium)	1	2	obținut artificial este radioactiv
T (tritium)	1	3	

După cum se vede cei trei izotopi, departe de a fi identici, alcătuiesc — totuși — un singur element chimic — hidrogenul. Exemple de pleiade izotopice sînt numeroase.

Pentru a putea distinge o substanță simplă (un element) de alta compusă (o combinație), trebuie să putem face distincția între moleculă și atom. În acest context, substanța chimică poate fi întîlnită sub trei stări principale: a) starea elementară (atomică) stare care precede nemijlocit combinarea; b) starea de substanță simplă, care implică existența moleculelor, deci combinarea atomilor de aceleiași specii; c) starea de substanță compusă, tot o stare moleculară, în acest caz însă molecula s-a format prin combinarea a doi sau mai mulți atomi de specii diferite.

Deosebirile dintre primele două stări sînt, de regulă, evidente și ele trebuie precis diferențiate. Pentru exemplificarea acestor considerații se poate întocmi o schemă simplă:

Substanța chimică	Purtător material	Exemple
Element chimic	atom	H, N, Cl, O, C, He
Substanță simplă	moleculă	H_2, N_2, Cl_2, O_2, O_3, cărbune, diamant, He
Substanță compusă	moleculă	NH_3, HCl, H_2O, CO_2

Examinînd această schemă se observă ușor că atunci cînd nu putem face distincție între moleculă și atom (cazul gazelor rare a căror moleculă este monoatomică) nu vom putea delimita nici stările chimice aferente, respectiv starea de substanță simplă de cea de element chimic. Apare firească considerarea stării elementare — atomice — (H, O) ca o verigă intermediară între starea de substanță simplă (H_2, O_2) și starea de substanță compusă (H_2O), întrucît reacția de combinare are loc la nivelul atomic.

Desprinzînd concluziile argumentării sale tovarășul Florin Felecan arată că definind elementul chimic, substanța simplă și substanța compusă, elevii pot înțelege mai ușor semnificația simbolurilor chimice, a indicilor (numărul de atomi de un anumit fel dintr-o moleculă) și a coeficienților (numărul de molecule) fără de care nu poate fi reprezentată grafic nici cea mai simplă reacție chimică.

★

Ce predăm și cum predăm? Întrebări esențiale care frămîntă pe majoritatea profesorilor își pot găsi răspuns din însumarea și sintetizarea roadelor gîndirii colective. Numai astfel dinamica învățămîntului va răspunde solicitărilor progresului științific determinînd îmbunătățirea continuă a studiului științelor în școală.

O experiență pasionantă

Comunicare vie cu istoria

Interesul pe care îl acordăm astăzi istoriei nu este numai rodul unui nou mod de a interpreta, dar și rezultatul strădaniei de a cuprinde cît mai multe fațete ale procesului de evoluție al omenirii și al universului uman. Acordînd, în continuare, cuvenita atenție factorilor social-economici și istoriei politice, ne interesăm tot mai mult de evoluția gîndirii și mentalității, de coordonatele culturii, de transformările modului de trai, de factorii de civilizație.

Cred că interesul elevilor ar fi mult mai viu și reținerea mult mai sigură dacă, pe lîngă baza social-economică și factologia politică ar fi cuprinsă în cunoștințele de istorie care le sînt comunicate în școală, și evoluția structurii psihice și mentale a omului, a categoriei sociale, a claselor și în sfîrșit a poporului în diferite etape ale dezvoltării sale. Universul de gîndire și sentimente al generațiilor din diferitele epoci istorice este prezentat în manuale cu totul la suprafață. Modul de trai, de viață, elementele de bază ale civilizației în mersul istoriei nu ajung aproape niciodată la cunoștința elevilor. Ne socotim, de aceea, îndreptățiți să pledăm pentru o lărgire a tematicii prin includerea în manualele de istorie a unor lecții de cultură și civilizație, înțelese în sensul lor larg și dinamic.

La mărirea interesului elevilor pentru faptele de istorie, precum și la asigurarea unei mai temeinice receptări, un rol de seamă îl joacă însoțirea lecțiilor cu un material ilustrativ variat și bogat. Mai bogat și mai variat decît se folosește în prezent. Temele de cultură și civilizație se pretează în mod deosebit la un asemenea mod de tratare.

Asistăm, în vremea din urmă, la un fenomen extrem de semnificativ pentru înțelegerea profundelor sentimente naționale și patriotice ale poporului nostru. Vechile tradiții sînt reînviate, monumente străvechi ascunse sub patina vremii sînt aduse la lumină și puse în valoare, casele se acoperă cu plăci comemorative; drumetul care străbate șoselele țării este necontenit îndemnat să se abată din drum și să zăbovească în fața unei mînăstiri, a unui castru roman, a unei cetăți medievale sau a unui loc celebru de bătălie.

Elevii nu trebuie să rămînă în afara acestui proces care a cuprins întreaga țară. Iar contactul dintre elevi și monumentele istorice trebuie început încă din clasă. Lecțiile devin mult mai vii, mai direct înțelese, dacă profesorul prezintă ori de cîte ori este necesar fotografii cu ajutorul aparatului de proiecție. În acest fel, monumentul de la Adam-Clissi, bunăoară, Histria, cetățile dacice, Voroneț, castelul Corvinilor sau alte monumente de seamă vor intra în bagajul de cunoștințe al elevilor, le vor fixa în memorie și, în același timp, le vor trezi interesul pentru vizitarea lor.

Școlile, profesorii de specialitate au organizat și organizează, în special în vacanțe, numeroase excursii al căror itinerar trece și prin diferite locuri istorice. Consider însă că forurile în drept și cadrele didactice nu au acordat încă o atenție suficientă problemei vizitării monumentelor istorice.

Vizitarea monumentelor istorice și de cultură îmbracă două aspecte: e vorba mai întîi de cunoașterea lor de către elevii din localitate sau din regiune. Este probabil că cei mai mulți elevi ieșeni au intrat în Golia și la Galata, că cei din Hunedoara cunosc castelul lui Ioan Corvin, sau că cei din comunele dobrogene Tariverde sau Cogealac au vizitat Histria. Dar cred că, pentru cei mai mulți, acest contact a fost întîmplător și fără urmări destul de profunde pe plan intelectual, etic și educativ. Este necesară o vizitare organizată, pentru a putea comunica o seamă de cunoștințe care **să transforme o vizită turistică într-o veritabilă lecție de istorie.** Cunoașterea locurilor istorice și a monumentelor din fiecare localitate, trebuie de aceea să reprezinte o constantă preocupare pentru școală, pentru profesorii de istorie.

Poposind cu elevii în aceste locuri să le vorbim despre figurile luminoase ale unor domnitori intrați în legendă, iubiți de popor, care au luptat pentru independența și înflorirea patriei. Să le vorbim cu dragoste despre o seamă de conducători ai poporului din toate timpurile, viteji și încercați care, punînd în slujba celor mulți talentul și capacitatea lor de organizare militară și socială, au contribuit la realizarea unor importante reforme sociale.

Un al doilea aspect, se referă la organizarea unor călătorii speciale în regiunile bogate în vestigii istorice. Cred că asemenea călătorii sînt imperios necesare. Sub îndrumarea profesorilor, elevii vor putea lua contact nemijlocit cu eroica luptă multiseculară a poporului pentru împlinirea năzuințelor sociale și realizarea idealurilor naționale.

Profesorii îi vor învăța astfel mai bine pe elevi istoria patriei, le vor sădi dragostea pentru eroii neamului, pentru istoria noastră plină de pagini strălucite, le vor spori mîndria pentru mărețele realizări ale prezentului.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., adresîndu-se cadrelor didactice le cerea ca, pe lîngă instruirea tinerei generații la nivelul cel mai înalt al științei și culturii, să se ocupe totodată de **„educarea ei în spiritul cunoașterii și prețuirii trecutului de luptă al poporului român — trecut minunat, bogat, care merită și trebuie să fie cunoscut și prețuit de întregul nostru tineret. Numai în acest fel** — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — **tineretul va prețui mai profund realitățile de astăzi, va înțelege mai bine că realizările în construcția socialistă sînt rezultatul unor lupte grele pentru libertate națională și socială sînt rezultatul muncii încordate a întregului nostru popor, care, sub conducerea partidului, a avut de înfrînt multe greutăți, dar a fost hotărît întotdeauna să le învingă și să meargă mereu înainte pentru a-și asigura un viitor fericit a deveni stăpîn pe soarta sa, a-și făuri viața, a asigura dezvoltarea națiunii române așa cum o dorește".**

Școala trebuie să înțeleagă așadar că în predarea istoriei se cere să aibă tot mai mult loc lecția vie, legătura nemijlocită cu istoria, la locurile în care ea a lăsat urmele de nețters.

VLAD GEORGESCU
cercetător științific

ECOURI
LA MATERIALELE PUBLICATE

„Cadrele didactice și cercetarea științifică"

Referindu-se, într-o scrisoare trimisă redacției, la problemele cercetării științifice care au fost abordate în articolul „Cadrele didactice și cercetarea științifică" apărut în „Gazeta învățămîntului" nr. 829, prof. Ilie Guțan, de la liceul din Tălmaciu, raionul Sibiu, se oprește asupra cîtorva aspecte privind preocupările științifice ale profesorilor și contribuția în această privință a activității cercurilor pedagogice, aspecte pe care le redăm în rîndurile de față.

Cercul pedagogic constituie o reuniune de lucru a cadrelor didactice. Aici se pot face confruntări de opinii, ipoteze și concluzii formulate în iureșul practicii curente, se popularizează căi, metode, forme avansate, născute sub imperiul necesității, în munca la clasă, subliniindu-se și stimulîndu-se ceea ce este valoros și contribuie la perfecționarea pedagogică. Un cerc pedagogic trebuie să reprezinte un dialog în care colegi vîrstnici și tineri, cu formații diferite, dar esențial aceleași prin misiunea lor, își expun părerile în legătură cu probleme ale școlii, fără a evita controversa obiectivă și constructivă.

O analiză atentă a activității cercului pedagogic, sub raportul conținutului său, pune în lumină deficiențele esențiale. Deseori activitatea cercului pedagogic se rezumă doar la relatări și reproduceri mecanice a conținutului metodicilor și articolelor de specialitate. Ce rost ar mai avea fixarea unei probleme de cercetare pentru o anumită perioadă dacă referentul întocmește în pripă un material saturat cu afirmații sofistice, cu decupaje bibliografice, văduvit de suflul viu, personal? Un referat născut din compilații nu cîștigă audienți, nu merită interes și nu ridică întrebări. Este o eroare gravă să transformi cercul pedagogic într-o formă de lectură directă sau mediată. Conținutul unei cercetări nu este identic cu o colecție de recenzii trunchiate, iar cercul pedagogic este altceva decît un cerc de citit ori de pură informare. Într-un cerc pedagogic, discuțiile devin plicticoase, obositoare și inutile atunci cînd se recită diferite teze, fie și juste, dar fără a fi filtrate printr-o gîndire personală, fără a fi concluzia experimentului. Citeodată se subapreciază cunoștințele auditoriului reproducîndu-se paragrafe din lucrări de metodică. Alteori se supune discuției planificarea recapitulării materiei, complicație inutilă, deoarece în acest sens nu pot fi recomandate rețete obligatorii. Fiecare profesor are libertatea fixării acestor teme în concordanță cu problemele particulare puse de reluarea sintetică, organică a materiei studiate pe capitole în clasa sa.

Concepția actuală a cercului pedagogic — mă gîndesc la cel de literatura română — are și o altă carență. Pe nesimțite se alunecă spre unilateralitate, imprimîndu-se activității un caracter mai ales metodic, în dauna altor componente ale activității didactice. A limita sfera preocupărilor numai la metodică înseamnă a împuțina și ciunti munca bogată și complexă a profesorului. Nu este admis ca un profesor de limba română să nu cunoască ceea ce apare nou în literatură.

Trebuie să se renunțe la limitare și timiditate, în așa fel încît cercul pedagogic să se transforme într-o pasionantă ședință de lucru să se valorifice potențele spirituale, aptitudinea creatoare și originalitatea judecății fiecărula, personalitatea profesorului completîndu-se și îmbogățindu-se cu aceea a iubitorului de studiu, garanție a autodesăvîrșirii. Pedagog de mare valoare și fin interpret al actului literar, Tudor Vianu, insista asupra necesității studiului personal, la care este obligat profesorul, a muncii asidue de bibliotecă. El sublinia că însăși sarcina bunei asimilări și clarificări a unei sfere de cunoștințe îl obligă pe profesor a le întregi și a le pune de acord, că transmiterea unei științe îndeamnă deci și la cercetarea ei, că profesorul se întregește în chip firesc, prin cercetător.

Roadele muncii multilaterale a unui asemenea profesor se văd înainte de toate, în clasă, în organizarea, interpretarea și expunerea fenomenului artistic. Este necesar să se transforme cercul pedagogic într-un laborator de creație și cercetare personală, unde să se dezbată atît probleme de metodică, cît și cele ale specialității propriu-zise, lărgind cîmpul investigației, stimulînd interesul față de inedit, încurajînd pe fiecare profesor în activitatea de cercetare.

Prof. ILIE GUȚAN
Liceul mixt Tălmaciu-Sibiu

„Cînd drumurile se bifurcă"

Însemnările de față, răspunzînd unor gînduri mai vechi, au fost stimulate de apariția articolului „Cînd drumurile se bifurcă" din nr. 850 al „Gazetei învățămîntului."

Am urmărit, în ultimii ani, rezultatele obținute de candidații la examenele de maturitate din școala noastră care au fost, în general, mulțumitoare. Cred însă că ele ar fi fost mult mai bune, dacă orientarea unor elevi spre cele două secții — realistă și umanistă — s-ar fi făcut cu mai multă atenție și simț de răspundere.

După propriile lor mărturisiri, un număr de candidați, care au urmat secția reală în locul secției umaniste pentru care aveau înclinații deosebite și care au obținut rezultate slabe la matematică, regretau că în alegerea secției nu au ținut seama de aptitudinile lor. Trebuie să recunoaștem că acești elevi n-ar fi făcut greșeala pe care o regretă dacă ar fi fost bine îndrumați de pedagogii lor, care aveau datoria și posibilitatea de a le da o orientare școlară justă. A existat și mai există încă în școli o tendință pe care trebuie s-o combatem. Anumiți diriginți le spun elevilor cu ton categoric „Voi învățați bine, deci trebuie să mergeți la secția reală". Este cunoscut faptul că elevii fruntași învață bine la toate materiile, dar, cînd e vorba de alegerea unei secții, adică, într-o măsură, a unui drum în viață, profesorii trebuie să-i îndrumeze pe calea cerută de aptitudinile lor care se cer cultivate și dezvoltate, nu înăbușite printr-o îndrumare greșită. Din cauze orientării nejuste, astfel de elevi cu aptitudini deosebite n-au ajuns, la absolvirea liceului, nici buni cunoscători ai disciplinelor exacte, nici ai celor umaniste.

Mergînd mai departe cu analiza acestei situații și trecînd de la cazuri particulare la generale, am constatat că în unele școli practica îndrumării nestiințifice a elevilor spre secția reală a îmbrăcat forme exacerbate, prin îndrumarea unei serii întregi de clase spre secția reală și a unei singure clase spre secția umanistă.

În fața unei asemenea situații, e firesc să ne întrebăm: Qui, prodest? Elevilor îndrumați astfel? Rezultatele dovedesc că nu! Societății? Nicidecum, pentru că ea cere să-i dăm din rîndul elevilor buni, cu aptitudini — profesori, juriști, medici, biologi, agronomi, cercetători în domeniul culturii și artei.

Experiențele nereușite asemeni celei relatate ne duc la concluzia că orientarea elevilor spre secțiile realistă și umanistă trebuie făcută cu mai mult simț de răspundere față de viitorul tinerilor pe care-i educăm. Momentul cel mai potrivit pentru aceasta este anul școlar în care elevii se găsesc în clasa a IX-a. Îndrumarea trebuie să aibă neapărat la bază cunoașterea înclinațiilor firești intelectuale și fizice ale elevilor, a aptitudinilor și talentelor lor. Descoperind vocația elevilor săi, pedagogul descoperă în ei pe viitorii ingineri, matematicieni, profesori, tehnicieni, medici, biologi, cercetători științifici în diferite domenii, filologi ș. a. O orientare justă contribuie deci la rezolvarea unei esențiale probleme de viață vizînd viitorul elevilor și în același timp al unei probleme sociale primordiale.

Elevii buni și foarte buni sînt o rezervă prețioasă de cadre pentru viitorul țării noastre. Dar ei trebuie să-și aleagă singuri secția care-i interesează, potrivit vocației pe care o au și dorinței pe care o exprimă, așa cum spun instrucțiunile Ministerului Învățămîntului. Zelul nejustificat al unor profesori pentru o secție sau alta constituie o gravă eroare pedagogică, în stare să înăbușe talente înăscute care dacă sînt puse în condiții corespunzătoare de dezvoltare, pot deveni elemente de deosebită valoare. Pedagogul adevărat are datoria esențială de a-i ajuta pe elevi să-și găsească drumul carierei viitoare și potrivit chemării lor firești.

Prof. I. VEGA
Liceul „N. Bălcescu" — R. Vîlcea

Secvențe hunedorene

Puternică bază a industriei noastre socialiste, regiunea Hunedoara a cunoscut în ultimele două decenii o deosebită dezvoltare în domeniul învățămîntului și culturii. Una dintre localitățile regiunii — Petroșeni — a devenit în anii regimului democrat-popular centru universitar; în satele și orașele de pe meleagurile hunedorene funcționează sute de școli, lucrează mii de cadre didactice. Am căutat să oglindim în aceste secvențe cîteva dintre preocupările actuale și de perspectivă ale oamenilor școlii din regiunea Hunedoara, acum la început de an școlar.

Premise pentru documentare și modernizarea predării

Un loc central în atenția organelor de învățămînt din regiune, a conducerilor de școli îl ocupă problemele perfecționării continue a activității pedagogice, ale organizării schimbului de experiență între cadrele didactice, ale documentării rapide și eficiente a acestora în probleme actuale de specialitate și didactice.

„În problema perfecționării și a schimbului de experiență — ne spune prof. Andrei Sooș, șeful secției de învățămînt din Deva — o primă măsură a fost numirea ca responsabili ai cercurilor de specialitate a celor mai buni profesori, cu experiență pedagogică și orientarea activității acestora către dezbaterea aspectelor actuale, de importanță majoră ale predării disciplinelor respective.

Pe linia informării, s-au creat condiții ca bibliotecile orășenești să acorde, pe baza unor fișe, împrumuturi cadrelor didactice de la comune și sate.

Pentru același scop la Brad este organizat un cabinet metodic al raionului, fiind deschisă permanent pe lîngă acesta o expoziție cu materiale didactice, planuri de lecție model, planificări calendaristice etc.

Noi pași înainte s-au făcut în școlile hunedorene și pe linia modernizării mijloacelor de predare. La Deva s-au luat în această privință o serie de măsuri eficiente. Printre altele s-a trecut la dotarea școlilor cu aparate de filmat care sînt prezente în toate liceele și în tot mai multe școli generale. În munca pentru înzestrarea școlii cu aparate de filmat s-a evidențiat în mod deosebit profesorul Robert Singer de la școala generală „Dr. Petru Groza". În curînd, la Deva, va lua ființă o filmotecă, la liceul „Decebal". Aceasta va asigura procurarea filmelor didactice și distribuirea lor la toate școlile.

O preocupare mai redusă pentru modernizarea dotării școlilor există în raioanele Brad și Ilia. Secția de învățămînt a regiunii Hunedoara ar trebui să valorifice în această privință exemplul mobilizator al activității profesorilor din Deva.

Măsuri actuale și planuri de viitor

O clădire cu linii zvelte, moderne plasată într-un sector al orașului Deva, care oferă o perspectivă largă și pitorească asupra orașului și împrejurimilor, va adăposti, cu începere de la 15 octombrie liceul industrial de construcții. Noua școală va oferi condiții optime de studiu și pregătire practică viitorilor tehnicieni constructori. Căci în această zonă a orașului se va construi un microraion din care localul liceului industrial este primul obiectiv, iar elevii acestor școli vor lua parte activă la viitoarele construcții, efectuînd practica pe șantierele din jurul liceului lor.

Un viu interes în legătură cu crearea liceelor de specialitate se manifestă la Ilia și la Brad. „La Brad — ne spune tovarășul Ion Făgădaru, șeful secției — meseria de minier este o tradiție. Grupul școlar minier nu acoperă încă solicitările numeroase din partea populației. De aceea organele de partid și de stat locale consideră necesară înființarea la Brad a unui liceu de specialitate profilat pe specialitățile electromecanică de mine și tehnicieni minieri. Mai mult. Spațiul este asigurat cît și necesarul de cadre didactice".

La Dobra-Ilia ar fi cît se poate de util înființarea unui liceu agricol cerut de specificul raionului. Și aici există un local cu 5 săli aparținînd de Ministerul Învățămîntului și în care la ora actuală funcționează o altă instituție. Cadre de specialitate ar putea fi asigurate dintre cele care lucrează la unitățile agricole din localitate sau împrejurimi.

★

Preocuparea pentru ridicarea continuă a școlii hunedorene, este evidentă în majoritatea unităților de învățămînt vizitate. Ea constituie un fenomen de bun augur pentru desfășurarea noului an de învățămînt pe meleagurile „cetății de foc" și ale „văii cărbunelui".

T. ISPAS

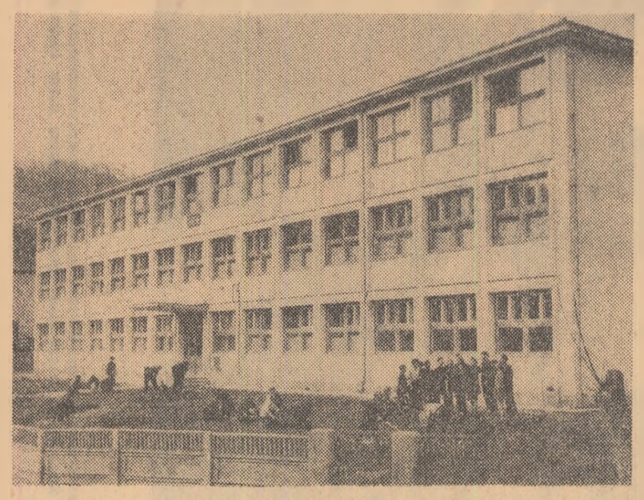

Clădirea Liceului din comuna Zlatna, raionul Alba Iulia, regiunea Hunedoara.

SESIUNE FESTIVĂ

În bogatul program de manifestări care au avut loc pe meleagurile năsăudene cu prilejul sărbătoririi centenarului George Coșbuc, un loc deosebit l-au ocupat lucrările sesiunii științifice festive organizate de Societatea de științe istorice și filologice din Republica Socialistă România.

Lucrările sesiunii, care a întrunit peste 400 de membri ai societății și alte cadre didactice din învățămîntul superior și general, numeroși oameni de cultură din toate regiunile țării, s-au desfășurat în aula liceului „George Coșbuc" din Năsăud.

După cuvîntul de deschidere al conf. univ. Emil Boldan, secretar general al Societății de științe istorice și filologice, i-au salutat pe participanți Mircea Crișan, prim-secretar al Comitetului raional de partid, și prof. univ. Ștefan Pascu, membru corespondent al Academiei.

În prima zi a sesiunii au fost susținute comunicările: „Locul lui Coșbuc în literatura română", de prof. univ. dr. docent G. C. Nicolescu. „Idealul unității naționale în creația lui G. Coșbuc" de prof. Ion Șerdeanu, „Natura în poezia lui George Coșbuc" de conf. univ. Gavril Scridon, „Cultura lui George Coșbuc" de lector univ. Alexandru Husar, „Aspecte ale dantologici coșbuciene" de prof. Grigore Găzdac, „Contribuții biografice" de Augustin Z. N. Pop și „Itinerarul" ardelean al lui George Coșbuc" de prof. Vasile Scurtu.

În cea de a doua zi au fost prezentate comunicările „Vocabularul poeziei lui Coșbuc" de prof. univ. Gavril Istrate, „George Coșbuc și folclorul Năsăudului", de lector univ. Ion Apostol-Popescu, „Bocetul românesc în interpretarea lui George Coșbuc" de conf. univ. Ion Chițimia, „Comentatorii critici ai lui Coșbuc în anii uceniciei" de O. Filipoiu. „Traducerile lui Coșbuc din literatura sanscrită" de Sergiu E. Demetrian „George Coșbuc, preludii la universalitate" de Constantin Crișan și Victor Crăciun.

Cuvîntul de închidere intitulat „Probleme sociale în creația lui Coșbuc" a fost rostit de prof. univ. Ștefan Pascu.

CENTVM ANNI ACADEMIAE

(Urmare din pag. I)

Chirurgia și psihiatria, pediatria și endocrinologia, ramuri importante ale medicinii românești, au repurtat importante succese. Cercetările originale desfășurate în domeniile științelor sociale au condus la rezultate apreciabile, marcînd serioase progrese în lingvistică, istorie, sociologie, filozofie, pedagogie și istoria științei.

La realizarea tuturor acestor succese, îndrumînd și stimulînd creația și cercetarea științifică, Academia Republicii Socialiste România a jucat un rol dintre cele mai importante. Pornind de la aprofundata cunoaștere a direcțiilor principale de dezvoltare a economiei naționale și ale societății românești în genere, cercetarea științifică fundamentală și cea aplicativă, au reușit să atingă nivelul acelei eficiențe, realizabile numai atunci cînd rezultatele muncii științifice servesc direct cauza dezvoltării societății. Aceste rezultate însă au devenit posibile tocmai datorită integrării Academiei în procesul construcției socialiste. Ca instituție științifică direct interesată în viața științifică și tehnică a țării, realizînd în institutele și bazele sale științifice studii și cercetări de nivel înalt, dar în cea mai strînsă legătură cu cerințele practice ale economiei, științei și culturii, Academia a contribuit din plin la subordonarea cuceririlor științei moderne nevoilor dezvoltării capacităților de producție ale țării.

Urmărind cele 75 de periodice proprii publicate în românește și în limbi străine de circulație internațională, sau publicațiile Centrului de documentare al Academiei, se poate constata imensul domeniu științific și tehnic îmbrățișat de preocupările active ale Academiei.

Iată pentru ce, la aniversarea centenarului său, Academia, identificîndu-se cu interesele societății al cărui înalt for de cultură a devenit, se poate mîndri cu rezultate care pe plan intern, național, contribuie din plin la construcția socialistă, iar pe plan extern, internațional, promovează și întărește prestigiul științei și tehnicii românești peste hotarele țării.

Prezențele românești la sute de acțiuni științifice, congrese, conferințe, sesiuni științifice peste hotare, prezența cărții științifice și tehnice românești în traduceri făcute în multe limbi, în diverse părți ale lumii, alegerea unui mare număr de oameni de știință români în conducerea diferitelor foruri științifice internaționale, alegerea unor savanți români ca membri ai multor academii străine, materializează în parte prestigiul pe care i l-a cîștigat României, activitatea Academiei Republicii Socialiste România.

La una dintre întîlnirile sale cu oamenii de știință, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: **„Realizările remarcabile obținute, rod al muncii cercetătorilor care și-au pus întreaga activitate în slujba înfloririi patriei, au ridicat prestigiul științei românești, au făcut să crească contribuția țării noastre la patrimoniul științei mondiale".** Aceste cuvinte constituie o înaltă apreciere a muncii științifice desfășurată, în primul rînd, de Academia Republicii Socialiste România, ajunsă la vîrsta primului ei centenar.

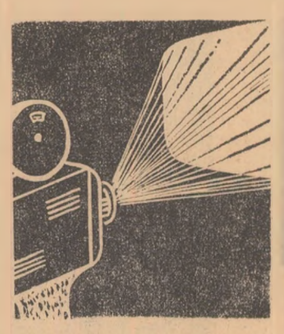

Noutăți la „Animafilm"...

Studioul „Animafilm" a realizat sau are în curs de realizare pentru anul școlar 1966—1967, pe baza tematicii elaborate de Ministerul Învățămîntului un film — „Electromagnetismul și aplicațiile lui", precum și 40 de diafilme pe teme variate. Astfel pentru lecțiile de literatură și istorie s-au realizat noi diafilme cu tema: „Mihail Eminescu", „Ion Creangă", „Tudor Arghezi", „Nunta Zamfirei" a lui George Coșbuc, „Liviu Rebreanu", „George Enescu", „Ion Ionescu de la Brad", „Nicolae Grigorescu", „Arta plastică românească", „Arta populară românească", „Epoca lui Mihai Viteazul", „Răscoala lui Tudor Vladimirescu", „Anul revoluționar 1848". Pentru fizică și chimie au fost realizate diafilmele: „Mecanisme fixe cu aplicație practică", „Forța apei și folosirea ei", „Cărbunii de pămînt", „Combinații anorganice ale carbonului", „Halogenii", „Acidul azotic și întrebuințările lui" iar pentru științele naturale și geografie: „Scoarța pămîntului", „Animalele parazite", „Dezvoltarea vertebratelor", „Insecte folositoare și dăunătoare", „Păsări folositoare și dăunătoare", „Mișcarea și sensibilitatea la plante", „Valea Bistriței" etc.

...și la „Electrecord"

Continuînd o acțiune începută din anul trecut și care s-a bucurat de o primire deosebit de călduroasă în școli, casa de discuri „Electrecord", împreună cu Editura didactică și pedagogică, a realizat o serie de discuri pentru predarea limbilor moderne ca anexe ale noilor manuale ale claselor a IX-a și a X-a. Aceste discuri conțin, în lectura unora dintre cei mai buni specialiști în predarea limbilor respective, toate fragmentele literare incluse în manuale. În felul acesta atît cadrele didactice cu mai puțină experiență cît, mai ales, elevii vor dispune de modele prețioase.

Se impune o acțiune mai susținută pentru asigurarea dotării școlilor cu aceste discuri și pentru utilizarea lor eficientă în cadrul lecțiilor. Am propune, de asemenea, ca specialiștii să studieze posibilitatea alcătuirii în viitor a acestor discuri astfel încît ele să poată fi mai amplu folosite de elevi pe parcursul studiului individual.

CĂRȚI CĂRȚI

„Analize gramaticale și stilistice"

În Editura științifică a apărut recent lucrarea **„Analize gramaticale și stilistice"** de D. D. Drașoveanu, P. Dumitrașcu și M. Zdrenghea. În 1959 același colectiv de autori publica prima ediție a acestei lucrări, așteptată cu un legitim interes de către cadre didactice, studenți, elevi. Culegerea de texte analizate venea să suplinească o lipsă ce se resimțea în studiul fenomenelor de limbă și stil, aducînd o contribuție utilă în această direcție și constituind un auxiliar indispensabil profesorului de limbă și literatură română. Epuizarea ei i-a determinat pe autori să publice această a doua ediție, îmbunătățită.

Prima parte a ediției de față cuprinde îndrumări teoretice legate de analiza frazei, indicații clare și precise privind etapele analizei sintactice a unui text. D. D. Drașoveanu se ocupă de principiile analizei sintactice și subliniază necesitatea unei interpretări cît mai larg motivate gramatical, combătînd în acest fel o practică ce se mai întîlnește în predarea gramaticii în școlile noastre: aceea a interpretării după ureche, logicist, subiectiv a unui text.

Prezintă interes și indicațiile date de M. Zdrenghea în legătură cu analiza părților de vorbire. El se referă mai ales la faptele de limbă care se pretează la interpretări diferite, confuze (formele neaccentuate ale pronumelui personal, pronumele reflexiv, cuvintele omografe, deosebirile dintre prepoziție și conjuncție).

Culegerea de texte din lucrare este de o certă valoare, ilustrînd principiile expuse la început. Prezentînd sub formă de schemă frazele analizate, scriind elementele subordonatoare cu aldine, delimitînd cu precizie propozițiile și stabilind în mod strict gramatical felul lor, raporturile dintre ele, autorii ne dau modele de analize culese din clasici ai literaturii române și selectate după criteriul ilustrării tuturor aspectelor analizei sintactice. În subsol întîlnim mereu comentarii pe marginea textului analizat, argumentări și motivări legate de interpretarea unei fraze, unei propoziții, unui cuvînt.

În aceeași măsură suscită interesul lectorului și ultima parte a lucrării, în care P. Dumitrașcu expune cîteva considerații pe marginea analizei stilistice a textelor literare, analiză pe care uneori profesorii o neglijează sau o trec pe un plan secundar. Pornind de la dubla funcție a limbii — de comunicare și de realizare a expresivității — autorul subliniază deosebită valoare a interpretării stilistice a unei opere, care contribuie la înțelegerca mai profundă a unui text literar, la stabilirea particularităților artistice ale unui scriitor etc. Autorul indică metodele și procedeele folosite în analiza stilistică, după care trece la interpretarea unor texte din A. Russo, Eminescu, Creangă, Caragiale, Coșbuc, Arghezi, Z. Stancu, M. Beniuc.

Prin îndrumările de natură teoretică și mai ales prin textele analizate gramatical și stilistic, lucrarea reprezintă un ajutor prețios pentru cei care predau limba și literatura română.

Prof. S. I. POTEREANU
Școala generală Sînmărghita

„Romanul materiei"

Recent a apărut în Editura științifică, traducerea binecunoscutei cărți **Romanul materiei** de Albert Ducrocq. Valoroasă lucrare de popularizare a științei, realizată de un renumit popularizator francez, cartea — tradusă pînă în prezent în 8 limbi — pune pe cititorii din țara noastră în contact cu unul dintre virtuoșii consacrați ai literaturii de informare științifică.

„Romanul materiei", care deschide un ciclu intitulat „Cibernetica și universul" își propune, să explice cosmosul în lumina raporturilor din ce în ce mai complexe dintre om și natură, raporturi în cadrul cărora, în epoca noastră, intervine mașina cibernetică. „Întredeschizînd ochi captivi", cum scrie Ducrocq, mașina a ajuns azi să-și culeagă singură informațiile pe baza cărora își conduce tot singură activitatea conform programului stabilit de om și pe care i l-a delegat omul. Privite în această lumină, mașinile cibernetice îl ajută pe om să scadă entropia, acea „cantitate de energie proprie unui sistem" descoperită de fizicieni și care — prin hazard — se poate opune activității conștiente duse de om pentru transformarea lumii înconjurătoare.

Pornind de la constatarea că delegarea unor capacități de creație umane mașinii cibernetice are un caracter revoluționar pe plan intelectual-uman, Albert Ducrocq, cu ochiul iscoditor al gazetarului dublat de reflecția serioasă a omului de știință, subliniază uriașa însemnătate a creării mașinilor cibernetice, care odată puse în funcțiune, generează o ordine, organizînd-o. În acest context, electronica, la fel cu mecanica, hidraulica sau alte ramuri ale tehnicii moderne care concură la activitatea mașinii cibernetice, încetează de a fi personajele centrale ale științei în acțiune, devenind simple mijloace, pe o scenă în care schema de funcționare e totul, iar tehnica rămîne, cum spune Ducrocq, un factor secundar. Mașinile electronice permit realizarea unor scheme de mare interes. Prin ele, ajungem să constatăm cum acționează unele sisteme asupra altora și, fapt primordial în istoria tehnicii, omul încetează de a se mai lua pe sine drept obiect de referință. Fizica clasică cedează locul unei fizici a relațiilor care, luînd în considerare doar structurile și efectele de condiționare reciprocă ale acestora, ne prezintă realitatea înconjurătoare sub o lumină edificatoare.

Ca un exemplu complex al acestei argumentări originale și de un mare interes științific, Albert Ducrocq ne oferă tocmai „romanul" materiei. Întrebîndu-se dacă ordinea din Cosmos nu se datorește unor structuri care, la rîndul lor, sînt produsul altor structuri, autorul descoperă pe rînd cititorilor temeiurile științifice ale evoluției universului. Subliniind că datorită efectelor de sinteză, cibernetica „face știință din științe", el ne dă informații riguros științifice despre materie. Împărțită în zece capitole, cartea reconstituie evoluția lumii noastre, debutînd cu un bagaj de informații preliminare expuse în primul capitol, sugestiv intitulat „Viza pentru Cosmos". Este interesant modul în care, în cel de al treilea capitol al lucrării, sînt prezentate în lumina problematicii gravitației, nașterea galaxiilor și drumul către protostele. După ce tratează viața acestora, oprindu-se pe larg asupra fenomenelor legate de apriderea stelelor, autorul zugrăvește „bătălia" dintre cibernetică și termodinamică (cap. V), subliniind legătura care conduce de la particule subatomice la viață ca un mod de existență al materiei. După ce expune pe larg problemele diferențierii stelelor, Ducrocq ne prezintă, în pagini avîntate, „alchimia" cosmică — ipoteze despre modul de naștere a elementelor chimice în creuzetul suprafierbinte al stelelor.

Arătînd clar cum și mai ales de ce evoluează materia pe plan cosmic, ultimul capitol al cărții se încheie cu o viziune originală a drumului de la geologie la biologie, a căii pe care apare și se dezvoltă viața.

Bine tradusă de Mihai Mazanet, corect prezentată grafic, lucrarea lui Ducrocq face un bun serviciu cititorului, atrăgîndu-l cu pricepere într-un domeniu pe cît de nou pe atît de interesant al naturii.

D. TODERICIU

Tratament și contraindicații

FOILETON

Toamnă, culori, fructe, primele frunze uscate. Înscrieri în noul an școlar, examene de corigență (pentru cei care au avut accese de lene în timpul anului), încăpățînate cereri de reexaminare (depuse de unii repetenți care se consideră victimele unei soarte nedrepte)...

Cu aceasta, după ce am pornit de unde vom ajunge — la o reexaminare — iată-ne și la „obiectul" de la care vom porni: un repetent. Îl cheamă Dumitru D., are vîrsta de 43 de ani și este — deocamdată staționar pentru încă un an școlar — în clasa a X-a serală a Liceului nr. 23 din raionul Lenin. Împotmolit între multiplele spire ale unui solenoid la fizică, dat peste cap, la chimie, de încăpățînarea oxidului și hidratului de aluminiu de a nu intra în reacție cu acizii decît într-un anume fel și depășit, la anatomie, de unele aspecte ale respirației umane, care chiar cînd omul e cu sufletul la gură continuă să se desfășoare după unele principii ale oxido-reducției aplicate pe scară biologică — elevul nostru a pierdut competiția școlară la trei obiecte, fiind declarat, cu toate formele necesare, repetent.

Pînă aici faptul, regretabil în sine, nu depășește comunul decît în măsura în care hotărîrea de a obține diploma de absolvent al liceului este contracarată în practică de neseriozitate și lipsă de efort. Dar, în loc să tragă concluzii din pățania sa și să se așternă pe învățătură, Dumitru D. a ales altă cale. Iată-l, însoțit de un cunoscut — om cu baston, pălărie și relații — urcînd scările clădirii Sfatului popular al raionului Lenin. Aici, în cabinetul inspectorilor metodiști, s-a desfășurat, într-o zi cu soare de sfîrșit de iunie, prologul piesei:

— Am venit și noi să ne faceți un bine — a spus „cunoscutul" cu bastonul. Om serios și repetent, cine-a mai văzut? Regulamentul e regulament, nu-i vorbă, și știm cu toții că unde-i lege nu-i tocmeală, dar dacă l-om călca pentru o dată n-o fi moarte de om! E vorba doar de un pustiu de bine!

Inspectorii au ascultat păsul celui care tăcea expus de cel care vorbea, s-au informat la școală și, retezîndu-le-o scurt dar politicos, le-au dat să înțeleagă că nu au dreptate și, ca atare, „binefacerea" cerută nu poate urma. Cu aceasta cortina unei încheieri oficiale — prima — a căzut asupra prologului, în timp ce în culise a început să țăcăne o mașină de scris, înșirînd pe hîrtie albă, în cinci exemplare, cuvintele: TOVARĂȘE MINISTRU...

A urmat, la minister, tabloul I (scena de la registratură). Nu știm dacă jalba a dus-o tot omul cu baston, reținem însă din conținutul ei, așa ca pentru noi, o frîntură de frază: „...îmi permit a vă informa că sînt pregătit...".

Ministerul Învățămîntului — Direcția generală a învățămîntului de cultură generală — a trimis plîngerea, după cum era și firesc, la secția de învățămînt a raionului Lenin: „Să se cerceteze la școală situația. Conform prevederilor articolului 121 din Regulamentul de funcționare a școlilor de cultură generală, să se hotărască nedepășind 7 zile. 21. 07. 66".

Tabloul II (biroul inspectorilor metodiști, același decor ca în prolog). Se dispune, pentru cercetarea cazului, formarea unei comisii care să se refere asupra celor întîmplate la școală.

Asistăm, în continuare, la trei scene mute: profesorii referenți în fața lucrărilor scrise de chimie și de fizică și a ciornei de examen de la anatomie... Nu, notarea nu a fost nedreaptă. Hîrtie, toc, cerneală — și trei referate în acest sens apar la dosar.

Și iar în biroul inspectorilor: se judecă referatele, se întocmește răspunsul către minister.

Nouă schimbare de decor. Ministerul, în posesia datelor, întocmește, în conformitate cu litera legii, răspunsul către petiționar. Dumitru D. este anunțat că, întrucît nu s-au constatat abateri în ceea ce privește desfășurarea probelor de verificare a cunoștințelor sale, probe al căror rezultat îl contestase, rămîne repetent. O comunicare în acest sens este adresată secției de învățămînt, care la rîndul său informează școala, care... etc. etc.

Cu aceasta, se părea, cortina a căzut definitiv peste nefericitele tribulații ale lui Dumitru D., cu toate că, purtînd sau nu pălărie, cu sau fără baston, mai vorbăreți ori mai taciturni, pe parcurs diverși alți „cunoscuți" ai lui au făcut același oficiu de a apela la inimi caritabile. Numai că toți cei cu care au avut de a face au dovedit a avea inimi de piatră.

Dumitru D. a socotit însă că n-a epuizat toate căile de a trece, prin mijloace frauduloase, clasa. A prezentat ministerului un certificat prin care se afirmă că suferă de hipertiroidie.

Ministerul l-a îndemnat, în epilog, să urmeze tratamentul indicat de medici și a confirmat încă o dată diagnosticul pus de pedagogi. Tratamentul acestei din urmă boli e cunoscut: studiul serios. Regimul: activitatea cu manualul. Contraindicații: sfaturile și tratamentele diferiților „cunoscuți" cu și fără baston, care pot să agraveze boala pînă într-atît încît s-o facă incurabilă.

T. DUMITRESCU

Învățători, profesori, diriginți!
Citiți și răspîndiți în rîndul părinților revista
COLOCVII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Piața Scînteii nr. 1. Telefon 17.60 20. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și la difuzorii de presă din unitățile de învățămînt. Tiparul: Combinatul Poligrafic Casa Scînteii, Piața Scînteii, București 40.139